

SVINJOGOJSTVO U SR HRVATSKOJ

DRUŠTVENA POTREBA ZA INTENZIFIKACIJOM I POVEĆANJEM PROIZVODNJE SVINJA U DRUŠTVENIM FARMAMA I U INDUSTRIJSKOJ KOOPERACIJI SVINJA UDRUŽIVANJEM SREDSTAVA I RADA ZA POSTIZANJE VEĆE PROIZVODNJE I DOHOTKA

Ova tema proizlazi iz Operativnih zadataka o ostvarivanju Akcionog programa SKH na pitanjima daljnjeg razvoja društveno-ekonomskih odnosa u poljoprivredi.

Akcionni program SKH o poljoprivredi donesen je na XII sjednici CK SKH 1981. godine. Iz Akcionog programa proizlazi, da je brži razvoj proizvodnje individualnih proizvođača zavisian prije svega od stupnja udruživanja rada i sredstava međusobno, te s društvenim gospodarstvima.

U deagrarijaciji i starenju sela velike potencijalne i sada neobrađene ili pak djelomično obrađene zemljišne površine mogu se privoditi većem stupnju iskorištenja jedino intervencijom sposobnih društvenih gospodarstava ponudom za visokim prinosima i dohotkom udruženih proizvođača. Sistem udruživanja sredstava i rada predstavlja zajedničku proizvodnju na udruženom zemljištu u proizvodnji ratarskih kultura, a kod stoke zajedničku proizvodnju u zajedničkim stočarskim objektima, a sve na bazi zajedničkih programa za proizvodnju, preradu i plasman — stoji u Akcionom programu CK SKH.

U tu svrhu CK SKH zahtijeva maksimalno angažiranje svih društvenih, znanstvenih i stručnih snaga za što efikasniju primjenu sistema udruživanja sredstava i rada za postizanje veće proizvodnje i većeg dohotka.

Iz svega ovoga proizlazi početni kompleksni naziv, koji u skraćenoj verziji u Akcionom programu CK SKH o agraru glasi:

UDRUŽIVANJE U PROIZVODNJI, PRERADI I PLASMANU SVINJSKOG MESA U UDRUŽENIM OBJEKTIMA I ZEMLJIŠTU

SR Hrvatska bi uz krmnu bazu s kojom raspolaže, uz ekonomičnije i produktivnije korištenje postojećeg matičnog stada krmača, pogotovo njegovim brojnim povećanjem, te uz neke druge komparativne prednosti mogla biti najveći proizvođač svinjskog mesa u zemlji. U planskim proporcijama Jugoslavije takav zadatak je i dobivala kao npr. 1975. godine kada je tre-

LJUBOMIR VREŠ, dipl. inž., Poslovna zajednica za proizvodnju, preradu i promet stoke, stočnih proizvoda i stočne hrane u Zagrebu — ZAGREB, Amruševa 8

bala proizvesti 141.000 tona svinjskog mesa od ukupnih 510.000 tona u cijeloj zemlji, što znači 28%.

Da li će takvu ili sličnu ulogu u proizvodnji svinjskog mesa Hrvatska imati i u budućnosti ovisi o mnogim činiocima, koje treba analizirati. Analizom raznih činilaca može se doći do slike pravog stanja u svinjogojstvu.

Prvo ćemo analizirati matično stado, odnosno krmače i suprasne nazimice, kretanje broja krmača i suprasnih nazimica ukupno i posebno u individualnom i društvenom sektoru, pasminski sastav, organizaciju proizvodnje u oba sektora, proizvodne rezultate koje postižu, a koje bi trebali postizati.

Prvo donosimo kretanje broja krmača i suprasnih nazimica po godinama i po proizvodnim sektorima i to u apsolutnim brojevima i relativnim odnosima za proteklo razdoblje 1976. do 1980. godine.

Red. br.	Godina	Društveni sektor kom.	Individualni sektor kom.	Ukupno komada	%	
					2	6
0	1	2	3	4	5	6
1.	1976.	23.000	194.000	217.000	11	89
2.	1977.	20.000	220.000	240.000	8	92
3.	1978.	24.000	247.000	271.000	9	91
4.	1979.	23.000	221.000	244.000	9	91
5.	1980.	25.000	211.000	236.000	11	89
prosijek (x)		23.000	218.600	241.600	10	90

Podaci u tabeli 1. govore, da su individualni proizvođači, vlasnici u apsolutnom i relativnom smislu većeg broja krmača i suprasnih nazimica. U pet godina taj broj se kreće od 217.000 do 271.000 ili 89 do 92%. Prosječni broj krmača i suprasnih nazimica u petogodištu iznosi 241.600 ili 90.

Podaci o broju krmača i suprasnih nazimica u društvenom sektoru u apsolutnom i relativnom iznosu su nepovoljni, i tako mali broj krmača u društvenom sektoru sigurno ne odgovara potrebama proizvodnje svinjskog mesa, te ne predstavlja ozbiljniju osnovu za razvoj svinjogojske proizvodnje i proizvodnje svinjskog mesa. Deset posto matičnog stada osim toga ne predstavlja značajniju i trajnu sigurnost društva u proizvodnji svinjskog mesa, a isto tako ne pruža solidniju osnovu za vođenje »politike« cijena i ukupne proizvodnje.

Individualni sektor (proizvođači) kako je vidljivo, zasada drže 90% krmača i suprasnih nazimica, a društveni 10%.

Kakvi su rezultati u proizvodnji individualnog, a kakvi društvenog sektora? Tome želimo posvetiti posebnu pažnju i navesti proizvodne rezultate.

Individualni proizvođači postižu 1,4 prasenja godišnje, daju relativno mali broj prasadi po krmači — 10,06 komada.

Društveni sektor ima 80% veću proizvodnju prasadi po krmači — 18,60 komada odojaka, što je naročito evidentno od 1956. godine, otkada rade industrijska svinjogojstva, farme svinja. Društveni sektor, prije svega društvene farme postižu godišnje i do 2,40 prasenja (indeks prasenja) po krmači, što znači jedno prasenje više. To postiže zahvaljujući organizaciji suvremene reprodukcije i umjetnog osjemenjivanja, a ima i drugih organizacionih, tehničkih i tehnoloških rješenja, koja to omogućuju.

Što nam to govori? Dvije glavne stvari:

1. Industrijska svinjogojstva proizvodnja, bilo u društvenim farmama ili u industrijskoj kooperaciji svinja, nema alternative u pogledu količine i kvalitete proizvodnje svinja, odnosno svinjskog mesa. Ova proizvodnja je visokoproduktivna, ekonomična i rentabilna, dakako uz još neke pretpostavke, prije svega ekonomske prirode (cijene hrane, svinja i sl.).

2. Proizvodnja svinja, odnosno svinjskog mesa u individualnom sektoru već niz godina »tapka« na istoj razini. Ona je čas veća, čas manja, fleksibilno se podešava prema vlastitim potrebama i situaciji na tržištu, a nikada nije kadra da podnese glavni teret proizvodnje, a još manje da garantira stabilnu dugoročnu proizvodnju i ne pokazuje konstantan trend povećanja proizvodnje svinja, tj. svinjskog mesa.

Što nam to govori? Govori to, da proizvodnju odojaka i svinja treba organizirati na industrijski način, što znači obavezno uvesti umjetno osjemenjivanje krmača. To može raditi ne samo veterinar, tehničar veterinarski ili poljoprivredni, nego i svaki proizvođač, samo ga treba zato osposobiti, što se danas postiže lako i u kratkom vremenu.

Umjetnom oplodnjom krmača u individualnih proizvođača trebali bi postići bar dva prasenja (indeks prasenja 2,0) po krmači godišnje. U tom slučaju kod 219.000 krmača koliko ih je prosječno bilo u zadnjih pet godina uz 2 prasenja godišnje, postigli bi veću proizvodnju odojaka za oko 2.000.000 komada, što smo izračunali još 1978. godine. Za razliku od društvenih farmi koje imaju 2,4 prasenja po krmači godišnje, individualni proizvođači postižu u prosjeku 42% manji broj legala po krmači i oko 500.000 komada prasadi manje godišnje.

Nakon navedenih rezultata koji su istraženi i potvrđeni u našoj zemlji, a priznati su i u svijetu, mogli bismo zaključiti, ili još bolje — predložiti: ozakoniti organizaciju umjetnog osjemenjivanja u svinjogojstvu. Paralelno s time treba povećavati broj krmača i suprasnih nazimica u društvenom sektoru. Do kojeg broja, treba još izučiti i utvrditi, što ne bi bilo teško. Takva orijentacija u proizvodnji svinja predstavlja specijaliziranu masovnu proizvodnju prasadi, a ovakav pristup to i omogućuje.

Organizacijom i proizvodnjom velikog broja prasadi omogućuje se selekcijskoj službi izbor većeg broja natprosječne kvalitete nazimica i nerastova, što doprinosi velikom povećanju proizvodnje svinja i velikoj produkciji svinjskog mesa.

Ovakvim radom u proizvodnji prasadi za tov i tovnih svinja najviše se približavamo temi, koja se ovdje obrađuje, a čiji je moto: »Udruživanje sre-

dstava i rada društvenog i individualnog proizvođača (sektora) za postizanje veće proizvodnje i većeg dohotka«. Zato, proces udruživanja sredstava i rada između OUR, OOUR, RO i PZ i individualnih proizvođača treba od sada pa ubuduće smjelije i brže provoditi. To znači, da društveni sektor mora ovladati, odnosno organizirati proizvodnju prasadi s jednim od glavnih sredstava rada, a to je krmača i suprasna nazimica prije svega. Zar ovo nisu i najvažnija i to osnovna sredstva u proizvodnji svinja — svinjskog mesa! Ono što su u tvornicama strojevi za proizvodnju (osnovna sredstva), to su u industrijskoj svinjogojskoj proizvodnji ti strojevi, ta osnovna sredstva — krmače, nazimice i nerastovi. Razlika je samo u tome, što je u prvom slučaju tzv. mrtva priroda, a u drugom živa, a jedno i drugo predstavlja osnovna sredstva za proizvodnju. Treba dakle ta osnovna sredstva u svinjogojstvu — prvenstveno u individualnom sektoru — efikasnije iskoristavati te postići veću, odnosno potrebnu proizvodnju u društvenim farmama, posebno u individualnih proizvođača.

U farmama svinja kakve su sada, nema više mnogo prostora za intenzifikaciju i povećanje proizvodnje odojaka i tovnih svinja, osim sa suvremenom tehnologijom u sistemima, što već posjedujemo. Ali, zato ima mnogo neiskorištenih mogućnosti za povećanje proizvodnje svinja u individualnih proizvođača, što je prije konkretno navedeno, da postoje ogromne rezerve koje se ne koriste samo zbog naše neodlučnosti i sporosti.

Društvenim dogovorom za razdoblje od 1981. do 1985. zacrtana je ukupna proizvodnja mesa u SR Hrvatskoj 386.700 tona. U ovoj ukupnoj količini svih vrsta mesa svinjsko meso učestvuje sa 163.200 tona ili 42,26%. To više nije daleko od polovice ukupnih potrebnih količina mesa koje treba proizvesti. (član 8. Društvenog dogovora).

Da bi se taj cilj postigao, utvrđena je i stopa rasta proizvodnje osnovnih poljoprivrednih proizvoda — 5%. (član 7. Društvenog dogovora).

Proizvodnja u društvenom sektoru trebala bi rasti po stopi od 10,5%, a u individualnom sektoru po stopi od 2,8%. (član 7. Društvenog dogovora).

Kod ovoga ne zaboravimo odnos društvenog i individualnog sektora u pogledu vlasništva osnovnih sredstava za rad — krmača i nazimica 10 : 90.

Rezultati u ovoj proizvodnji u proteklom planskom razdoblju u postojećoj konstelaciji snaga i sredstava za proizvodnju govore, da se ni u tekućem planskom razdoblju neće ostvariti proizvodnja svinjskog mesa kako je Društvenim dogovorom zacrtana.

To znači što:

— odnos osnovnih sredstava (krmača i nazimica) 10 : 90% to ne omogućuje,

— mali broj prasadi po krmači u individualnih proizvođača predstavlja donji nivo produktivnosti rada,

— postoji (ipak) šarenilo u matičnom stadu krmača, koje treba prvo konsolidirati,

— selekcijsko-uzgojni rad na individualnom sektoru nije adekvatan broju, odnosno velikom dijelu matičnog stada, koje je »u rukama« individualnih proizvođača.

Iz rezultata koji su do sada navedeni, a dobiveni su višegodišnjim praćenjem i izučavanjem kretanja svinjogojske proizvodnje u nas, proizlazi da treba:

— povećati proizvodnju prasadi u individualnom sektoru kojega treba vezati uz sposobne OUR-a na principima industrijske proizvodnje svinja udruživanjem prije svega osnovnih sredstava za rad uz suvremenu organizaciju reprodukcije i selekcijskog rada.

— izvršiti konsolidaciju matičnog stada, na čemu imaju ogromna iskustva i velike rezultate društvene farme svinja kroz proteklih 20 godina.

— proširiti društveni sektor u svinjogojskoj proizvodnji izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih industrijskih pogona, ali na novim temeljima sa novom tehnologijom izgradnje objekata u individualnom sektoru (tov) i novom tehnologijom proizvodnje prasadi (odgojčarstva) i tovnih svinja sa reprocentrima. Rezultati istraživanja, a nakon toga i zaključci većine naših stručnih i znanstvenih radnika vode ka tom cilju. Svima njima je osnovni motiv: udružiti sredstva i rad, te postići veliku proizvodnju i veći dohodak.

Analizom matičnog stada krmača i suprasnih nazimica u individualnom, društvenom sektoru i ukupno započeta je razrada ove teme. Istaknuta je prednost proizvodnje materijala za tov u društvenom sektoru navodom proizvodnih rezultata od koncepcije, većeg broja prasadi po leglu i po krmači godišnje, proizvodnje rasplodnih nazimica i nerastova, te kvalitetnijih tovljenika (odnos meso — mast).

Godine 1981. matično stado krmača u društvenom sektoru bilo je 13% veće od petogodišnjeg prosjeka, a u individualnom sektoru ostalo je na istom nivou. Ukupno uzevši matično stado krmača i suprasnih nazimica u oba sektora bilo je u 1981. godini veće za 1,7% od petogodišnjeg prosječnog stanja. Ukupni odnos individualni sektor naprama društvenom sektoru u petogodišnjem razdoblju (1976. do 1980) bio je 90 : 10, a godine 1981. taj odnos je 89 : 11, što predstavlja povećanje matičnog stada krmača u društvenom sektoru.

Dakle, start u pogledu broja krmača i suprasnih nazimica 1981. godine iznosi 26.000 krmača i suprasnih nazimica ili 11% u društvenom sektoru, a 219.000 ili 89% u individualnom sektoru, ukupno 245.000 (100%).

Proračun je, koji ne odudara od društvenog plana za 1981. do 1985. (ili pak vrlo malo se razlikuje, u svakom slučaju razlika je zanemariva) da će u 1985. godini u društvenom sektoru biti 30.000 krmača i suprasnih nazimica ili 15,4% više negoli 1981. godine, ili 30,4% više od petogodišnjeg prosjeka (1976. do 1980.).

U individualnom sektoru 1985. predviđa se 237.000 krmača i suprasnih nazimica ili 8,2% više negoli u 1981. godini, ili 8,7% više od petogodišnjeg prosjeka (1976. do 1980.).

Dakle, na kraju tekućeg petogodišnjeg planskog razdoblja, tj. 1985. godine matično stado krmača i suprasnih nazimica bilo bi:

a) u društvenom sektoru	—	30.000 komada	—	11%
b) u individualnom sektoru		237.000 komada	—	89%
ili ukupno		267.000 komada	—	100%

Što se ovdje mijenja ili poboljšava, a što se ne mijenja, odnosno stagnira u 1985. godini?

Mijenja se, odnosno povećava broj matičnih krmača i suprasnih nazimica za 15,4% u odnosu na 1981. godinu. To će, sasvim sigurno imati pozitivnog odraza i dati će veću produkciju prasadi za tov i kvalitetnog rasplodnog materijala. To je u društvenom sektoru, tj. uglavnom u farmama svinja.

U individualnom sektoru se također povećava broj krmača i suprasnih nazimica u 1985. godini i to za 8,2% u odnosu na 1981. godinu. I to će dati nešto veću proizvodnju prasadi za tov i tovnih svinja.

Ali, nešto što je bitno, što daje veći zamah u svinjogojskoj proizvodnji svinja: veću i kvalitetniju proizvodnju prasadi za tov, znatno veću mogućnost izbora kvalitetnog rasplodnog materijala i veću proizvodnju tovljenika — to se bitno ne mijenja, jer odnos vlasništva osnovnih sredstava za proizvodnju (krmače i suprasne nazimice) između individualnog i društvenog sektora ostaje u 1985. godini isti kao i 1981. godine. Individualni sektor će i tada imati 89% (237.000) krmača i suprasnih nazimica, a društveni 11% (30.000 krmača i suprasnih nazimica). Sve to zajedno predstavlja određeni napredak i relativno veću proizvodnju svinja i svinjskog mesa u odnosu na prethodno plansko razdoblje i startnu 1981. godinu u tekućem planskom razdoblju. Ali da li je to dovoljno za pokriće debalansa između proizvodnje i potrošnje svinjskog mesa sada i za naredni period, sigurno nije. Jer našoj stručnoj i potrošačkoj javnosti je poznato, da je 1973. godine krivulja proizvodnje svinjskog mesa sa potrošnjom izjednačena. Od tada krivulje proizvodnje i potrošnje svinjskog mesa idu divergentno, ili jednostavno rečeno, proizvodnja ne pokriva potrošnju.

Tvrđnja da proizvodnja svinjskog mesa neće pokrivati realne rastuće potrebe, zasniva se na odnosu vlasništva osnovnih sredstava za proizvodnju (krmače i suprasne nazimice) kod individualnih proizvođača (89%) i društvenih organizacija (11%). Ovo je jedno od suštinskih pitanja koje ne može riješiti samo struka i nauka nego i društveno-politički faktori.

Dakle, može se zaključiti, da treba sjesti za zajednički privredni stol, donijeti zajedničku konkretnu platformu, za nju se izboriti i realizirati je. U društveno-političkom sistemu i inače postoje mogućnosti, pa ih treba iz društvenih, političkih i ekonomskih razloga realizirati, a svaki oportunitizam na tom putu uočiti i eliminirati.

Neiskorištenost industrijskih proizvodnih kapaciteta postoji i u drugim granama privrede kao i u ovoj stočarskoj, gdje se biološki kapaciteti koriste također između 40 i 60%, prvenstveno u individualnom sektoru.

Smatramo, da u eri, kada je imperativ proizvoditi više hrane, a ekonomska situacija svjetska i domaća bremenita sa teškoćama, nedopustivo raditi

sa tako niskom produktivnosti rada, sa zastarjelom tehnologijom i kapacitetima u stočarskoj privredi. Nužan je pozitivan zaokret u tom pogledu, što mora postati društveno-politička odgovornost svih u stvaranju kompletnog sistema društveno organizirane proizvodnje u stočarstvu. Udruživanje sredstava za proizvodnju nije suvremena parola, nego neophodan ekonomski postulat.

Prije nego se iznesu podaci o društveno-organiziranoj proizvodnji svinja u Republici, i prije nego se kaže kakva je najkonkretnija situacija u svinjogojskoj proizvodnji, potrebno je istaći ekonomski značaj proizvodnje svinjskog mesa, te kako i koliko utječe na pokrivenost uvoza izvozom.

Količina mesa proizvedena po stanovniku SFRJ najviše je nadmašila potrošnju mesa po Jugoslavenu 1963. godine. Od tada se razlika između količine mesa proizvedenog i potrošenog po stanovniku SFRJ smanjivala, pa je 1973. godine prvi puta potrošnja nadvisila proizvodnju mesa po Jugoslavenu.

U proizvodnji i potrošnji svega mesa najviše je učestvovala svinjetina. Treba navesti, da je od 1973. do 1977. godine potrošnja svega mesa nadmašivala proizvodnju po stanovniku SFRJ, ali je mesa peradi stalno nedostajalo od 1967. godine, a goveđeg mesa prvi put nedostaje 1976. i za svinjetinu je već navedeno od 1973. godine.

U pogledu proizvodnje mesa, posebno svinjetine, pokrivenost jugoslavenskog uvoza izvozom bila je najveća 1965. kada je iznosila 84,7%.

Povećanjem ili smanjenjem udjela mesa u izvozu, povećavala se ili smanjivala pokrivenost uvoza izvozom.

Navodimo podatke za SRH i SFRJ 1974 — 1978.:

	SRH	SFRJ
a) 1974. godina	49,9%	50,6%
b) 1975. „	55,9%	52,9%
c) 1976. „	68,7%	66,2%
d) 1977. „	59,4%	54,6%
e) 1978. „	62,2%	56,7%

Pokrivenost uvoza izvozom u našoj Republici posljednjih godina nešto je povoljnija, ali još nije zadovoljavajuća. Treba još povećati izvoz, a uvoziti materijale i opremu koju doista naša zemlja nema u dovoljnim količinama, ili jasno rečeno, one repromaterijale, koji omogućuju veći izvoz. To vrijedi za cijelu privredu, pa tako i za stočarsku, koja je njezin važan sastavni dio.

Da proizvodnju svinja moramo povećati zbog rastuće potrošnje i izvoza govore petogodišnji podaci od 1974. do 1978., dakle za isti period, o kojem se prethodno govori o pokrivenosti uvoza izvozom.

Od 1974. do 1978. bilo je u SR Hrvatskoj prosječno:

— zaklano svinja po krmači i suprasnoj nazimici početkom godine	11,20 kom.
— zaklano svinja u domaćinstvima	49,55 %
— zaklano svinja u klaonicama	50,45 %
— isporučeno svinja iz tovilišta kooperanata po krmači i suprasnoj nazimici u domaćinstvima individualnih poljoprivrednika	3,63 kom.
— isporučeno iz organizirane proizvodnje po krmači i suprasnoj nazimadi	4,34 kom.
— proizvedeno svinjetine po krmači	465 kg

Od navedenih rezultata posebno ne odgovara odnos zaklanih svinja u domaćinstvima prema zaklanim svinjama u klaonicama. Klaonice bi trebale znatno više klati svinja. Isto tako ne zadovoljava broj isporučenih svinja od individualnih proizvođača (3,63 kom), kao ni iz društveno organizirane proizvodnje (4,34 kom), a pogotovo ne zadovoljava niska (prosječna) proizvodnja svinjetine po jednoj krmači — svega 465 kg.

Kako se odvijala društveno organizirana proizvodnja svinja od 1976. do 1980. i što očekujemo u periodu od 1981. do 1985. godine?

To najbolje ilustriraju sljedeći podaci o ugovorenoj i realiziranoj proizvodnji. Iako u ovom materijalu analiziramo samo proizvodnju svinja, navesti ćemo podatke i o ugovorenoj i realiziranoj proizvodnji tovnih goveda radi uvida u mogućnost proizvodnje ove dvije najvažnije vrste mesa.

Tabela 2.

Red. br.	godina	S v i n j e			G o v e d a		
		ugovoreno komada	isporučeno komada	%	ugovoreno komada	isporučeno komada	%
1.	1976.	1,541.000	877.000	57,0	302.000	289.000	96,0
2.	1977.	1,508.000	1,145.000	76,0	356.000	311.000	87,4
3.	1978.	1,650.000	1,348.000	82,0	320.000	330.000	103,1
4.	1979.	1,839.000	1,235.000	67,2	381.000	321.000	84,3
5.	1980.	1,684.000	1,145.000	68,0	418.000	326.000	78,0
UKUPNO		8,222.000	5,750.000	70,0	1,777.000	1,577.000	89,0
PROSJEČNO		1,644.400	1,150.000	70,0	355.000	315.400	89,0

Podaci o realiziranoj — isporučenoj količini unutar pet godina variraju od najmanje — 57% u 1976. do najviše 82% u 1978. godini. Tome ima više razloga. Vjerojatno su dva najvažnija: veća želja (plan) od realnih mogućnosti i kreditiranje manje proizvodnje s više obrtnih sredstava.

Podatak da je u pet godina isporučeno 70% svinja od ugovorene proizvodnje nimalo nije odgovarajući za naše potrebe, jer podbačaj od 30% predstavlja u apsolutnom i relativnom iznosu veliki manjak u proizvodnji svinjskog mesa.

Kako smo startali u 1981. godini, dakle u prvoj godini novog petogodišnjeg plana u proizvodnji svinja?

U godini 1980. imali smo 236.000 krmača i suprasnih nazimica, od čega 211.000 (90%) u individualnom, a 25.000 (10%) u društvenom sektoru. Iste godine isporučeno je iz društveno organizirane proizvodnje 1,145.000 svinja ili 68% od ugovorenog broja (1,684.000). U prosjeku po krmači isporučeno je 4,85 svinja (1,145.000 : 236.000).

U godini 1981. imali smo 245.000 krmača i suprasnih nazimica, od čega 219.000 (89%) u individualnom sektoru, a 26.000 (11%) u društvenom sektoru. Iste godine isporučeno je iz društveno organizirane proizvodnje 1,627.000 svinja ili 83% od ugovorenih količina svinja (1,970.000). U prosjeku je po krmači i suprasnoj nazimici isporučeno 6,64 svinja, ili 1,79 komada svinja više negoli u 1980. godini.

Podaci govore, da je proizvodnja krenula u prvoj godini tekućeg planskog razdoblja onako kako je zacrtano dugoročnim i srednjoročnim planom proizvodnje svinja, odnosno svinjskog mesa i takvim trendom bi nastavili prema 1985. godini, samo ako stočna hrana ponovo ne ubere svoj danak, tj. zaustavi porast i smanji planiranu proizvodnju svinja. Valja poduzeti sve mjere, da se ne kaže i žrtve, da do toga ne dođe.

Jer, nastavimo li započetim trendom porasta proizvodnje svinja, onda ćemo u 1985. godini imati 267.000 krmača i suprasnih nazimica ili 8,98% više negoli na startu, tj. 1981. godine, što je vrlo pozitivno u cjelini.

Od spomenutog broja krmača i suprasnih nazimica — 267.000 komada, bilo bi 237.000 (89%) u individualnom sektoru, a 30.000 (11%) u društvenom sektoru. Ovaj odnos 89 : 11 ne odgovara društvenom dogovoru, prema kojem društveni sektor treba da učestvuje sa 40% proizvodnje svinja. Taj odnos u korist društvenog sektora mora se brže mijenjati nego što je to bilo do sada.

Ipak, dođemo li 1985. godine do 267.000 krmača i suprasnih nazimica, što znači 8,98% više negoli 1981. tada će društveni sektor povećati broj krmača za 15,40% (30.000 : 26.000 x 100), a individualni sektor za 8,22% (237.000 : 219.000 x 100).

Ako ne povećamo produktivnost, odnosno proizvodnju odojaka i svinja po krmači (počam od koncepcije, broja legala po krmači godišnje, prvenstveno u individualnih proizvođača) i ostanemo na 6,64 isporučene svinje, po krmači godišnje, onda unatoč povećanju broja matičnog stada, nećemo doći u 1985. godini niti potreban broj svinja (2,600.000 ili 2,410.000), niti količinu svinjskog mesa — 163.200 tona!

Dilema, da li 2,600.000 ili 2,410.000 svinja u 1985. godini prizlazi iz slijedećeg: Komisija I V Sabora i Republički zavod za planiranje još su 1975. izračunali da će 1985. godine biti 261.000 krmača i suprasnih nazimica i isporučeno 2,410.000 svinja utovljenih u organiziranoj proizvodnji.

Međutim, grupacija SAS-a SVINDKOOP izračunala je 1979. da se u 1985. može očekivati 267.000 krmača i suprasnih nazimica i isporuka utovljenih svinja 2.600.000 komada, što predstavlja 9,74 komada utovljenih svinja po krmači. To znači da se računa na znatno veću, ali moguću produktivnost u proizvodnji prasadi i svinja, ali ne isključivo na dosadašnjim koncepcijama i tehnologiji proizvodnje svinja.

U procesu deagrarnizacije i starenja sela paralelno se trebao mijenjati odnos vasništva nad sredstvima za proizvodnju (osnovna sredstva: krmače, nazimice, nerastovi) između individualnog i društvenog sektora u korist društvenog, što znači podruštvljavanje sredstava za proizvodnju i u stočarskoj privredi kao što je to sa uspjehom urađeno u drugim granama privrede. U agrokompleksu sporo su se rješavale mnoge stvari, što su dobrim dijelom i uzrokom ovakvom stanju u stočarskoj proizvodnji.

Kao i svinjogojska proizvodnja, tako ni govedarska nije uopće u povoljnijem položaju, pa čak niti u istom, jer društveni sektor ima od 1976. do 1980. svega 2% krava i steonih junica, slovima i brojka 12.200 komada, a individualni sektor 98% ili 619.600 komada prosječno za pet godina. Isti odnos: 2% ili 12.000, te 98% ili 586.000 nastavljen je i u 1981. godini. Individualni sektor je u roku od godinu dana smanjio stado za 9.000 komada, pa je odnos u 1981. isti kao i 1980. godine.

Gdje je garancija veće proizvodnje mlijeka i goveđeg mesa? Kako bi danas izgledala ova proizvodnja, da nauka i selekcijska služba za govedarstvo SRH nije učinila ono što je uradila na polju selekcije visokoproduktivnih junica i bikova?

Od zaključaka i mjera što sada predložiti?

Pokušat ćemo bar djelomično — važnije, a sve ostalo želio bih, da proizađe iz rasprave.

1. Odlučnije jačati i razvijati društveni sektor u proizvodnji svinja, a to znači: matično stado, proizvodnju prasadi i rasplodnog materijala,
2. Povećati produktivnost rada u individualnom sektoru uvođenjem (obavezno) umjetnog osjemenjivanja krmača i postizavanjem minimum 2 praseinja (indeks praseinja = 2) po krmači godišnje.
3. Donijeti zakon o umjetnom osjemenjivanju u individualnom sektoru i u društvenim farmama (s tim da farme to već rade).
4. Izgraditi odojčarstva za masovnu proizvodnju odojaka i rasplodnih natprosječno-valjanih nazimica i nerastova.
5. Organizirati industrijsku kooperativnu proizvodnju svinja udruživanjem sredstava i rada isključivo na dohodovnom principu koristeći sve izvore i oblike hrane za stoku (svinje), od industrijskih otpadaka do silažnog kukuruza, što znači ekonomičniji i jeftiniji tov.
6. Primijeniti suvremene metode u selekciji i reprodukciji svinja, do čega je naša jugoslavenska znanost i praksa došla, izučavajući biološke, tehničke, tehnološke i druge zakonitosti kroz više od 15 godina.

7. Radi veće proizvodnje svinjskog mesa produžiti tov do 110 kg ž.v., naravno ako i gdje to dozvoljavaju uvjeti proizvodnje, prvenstveno hrana.

8. U procesu udruživanja sredstava i rada jačati i razvijati osnovne organizacije kooperanata (OOK) u proizvodnji prasadi i u tovu svinja.

9. Unatoč nedostatka uvoznih komponenata primjenjivati bogatu prihranu odojaka i obilnu ohranu prasadi u tovu, što kasnije ubrzava prirast i skraćuje fazu tova.

10. Opskrbljivati proizvođače svinja udružene u OOK potrebnim brojem valjanih križanih nazimica za rasplod, naročito u razdoblju od travnja do rujna u tekućoj godini.

11. Provoditi uspješne postupke za zaštitu zdravlja svinja, te smanjiti gubitke u svim fazama proizvodnje.

12. Ne dozvoliti pad proizvodnje mesa (i mlijeka), već ga prvo zaustaviti, a zatim povećavati proizvodnju prema dogovorenom obimu u Društvenom dogovoru.

13. Još jednom: jačati i širiti društveni sektor unatoč pomanjkanja investicionog dinara.

14. Osigurati Društvenim dogovorom ili Samoupravnim sporazumom čvrsti i trajniji paritet cijena: kukuruz — miješana stočna hrana — proizvodnja stoke — mesna industrija — tržište mesa i mesnih prerađevina.

15. Ne dozvoliti da se dovodi u pitanje osiguranje stočne hrane za planiranu društvenu potrebu na mesu.

16. Dotjerati i usavršiti SAS o udruživanju dijela priliva deviznih sredstava za uvoz stočne hrane.